

Af Dorte Bennedsen (S) m.fl.

(Fremsat 18/2 83. Første behandling 23/3 83. Betænkning 17/5 83).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslaget vedtoges uden afstemning.

Forslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 87 stemmer mod 72.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til undervisningsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 95:

Forslag til folketingsbeslutning om Egmont Højskolen.

Af Erik B. Smith (S) m.fl.

(Fremsat 7/4 83. Første behandling 4/5 83. Betænkning 24/5 83).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forhandling

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg skal takke for den positive udvalgsbehandling og her specielt for ministerens positive medvirken under udvalgsbehandlingen. Det har været lidt langsommeligt at få en

løsning igennem på området, men nu er den her, og det synes jeg vi kan være tilfredse med. Det er selvfølgelig beklageligt, at fremskridtspartiet som det eneste parti ikke har fundet, at de kunne være med til at gennemføre dette forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 145 stemmer mod 12.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Om denne vedtagelse vil der nu blive givet meddelelse til socialministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 136:

Forslag til lov om ændring af lov om invalidpension m.v. og ophævelse af lov om pension til enker m.fl. (Indførelse af nye regler om førtidspension).

(Fremsat 28/1 83. Første behandling 15/2 83. Betænkning 19/5 83).

Der var stillet 24 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de to næste på dagsordenen opførte sager, nemlig:

12) Anden behandling af lovforslag nr. L 137:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændringer som følge af nye regler om førtidspension).

(Fremsat 28/1 83. Første behandling 15/2 83. Betænkning 19/5 83).

Der var stillet 10 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 138:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familiedydelser. (Ændringer som følge af nye regler om førtidspension).

(Fremsat 28/1 83. Første behandling 15/2 83. Betænkning 19/5 83).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Albertsen (S):

I det ret omfattende papir, som indeholder bemærkninger og direkte ændringsforslag på 18 sider, afsløres det, at der her er tale om en betydelig ændring af det, der oprindeligt kom som udspil fra regeringen. Samtidig var der jo tale om et udspil fra mit eget parti.

Som det er kendt, er der tale om et forlig imellem det, som regeringen kom med, og det beslutningsforslag, som socialdemokratiet kom med.

Jeg kan straks sige, at vi er meget tilfredse med de ændringsforslag, der nu skal tages stilling til, og som stilles som udtryk for regeringspartierne og socialdemokratiets holdning.

Det, der nu sker, er, at man kan få tildelt pension af helbredsmæssige årsager og af sociale årsager samt en kombination af helbredsmæssige og sociale årsager.

I forhold til den gældende retstilstand afskæres muligheden for at få førtidspension eller invalidepension for personer mellem 15 og 18 år. Men her skal man bemærke, at den besparelse, der herved opnås, delvis er overført til bistandslovens § 48, stk. 1, og § 46, stk. 1.

For så vidt angår tildelingskriterierne skabes der nu sikkerhed for, at den gruppe, der har behov for varig forsørgelse fra det offentlige, og som efter de hidtil gældende regler falder uden for førtidspensionssystemet, nu vil være berettiget til pension enten ved det rene sociale kriterium eller ved en kombination af socialt og helbredsmæssigt kriterium. Der kan tildeles pension efter et rent socialt kriterium fra det 50. år og efter en kombination af helbredsmæssigt og socialt kriterium fra det 18. år. I helt ekstraordinære

situationer kan der ligeledes tildeles pension efter et socialt kriterium for så vidt angår personer under 50 år. Det fremgår af bemærkningerne, at man her tænker på den gruppe, der efter de hidtil gældende enkepensionsregler ville være berettiget til enkepension.

Pension, hvor det sociale kriterium indgår, kan kun tildeles, hvis ikke en eventuel ægtefælle har en indkomst, der ligger på et sådant niveau, at den pågældende kan påtage sig forsørgerpligten. Det fremgår af bemærkningerne, at indkomstgrænsen her tænkes sat ved den maksimale dagpengesats.

Pensionsniveauet er for personer, der får tilkendt pension, inden de fylder 60 år, folkepension plus en førtidspensionsydelse, der er indkomstuafhængig og skattefri. Førtidspensionsydelsen er lige stor, hvad enten førtidspensionisten er gift med en anden pensionist eller er alene. Førtidspensionsydelsen er fastsat til halvdelen af det til enhver tid gældende invaliditetsbeløb for enlige.

I forhold til mit eget partis oprindelige forslag er der i forliget opnået et førtidspensionsbeløb netto ganske tæt ved det oprindelige forslag, som vi fremsatte. Vi havde – det skal jeg da gerne sige straks – ikke forestillet os, at et invaliditetsbeløb for denne gruppe førtidspensionister skulle have været skattefrit. Der er jo ikke nogle handicapudgifter forbundet med at kompensere derfor.

For så vidt angår ændringsforslaget til § 2 skal jeg oplyse, at vi gerne havde set, at hele førtidspensionsreformen var trådt i kraft samtidig, altså den 1. januar 1984, således at alle grupper under 60 år ville have fået det fulde beløb udbetalt med det samme. Men det er klart, at et forlig indebærer hensyntagen over for modsatte opfattelser, og dette er altså et led i dette forlig. Vi kan acceptere det, der nu ligger på bordet, således at der bliver tale om en trinvis igangsætning af disse ændringer. Det vil sige, at niveauet fra den 1. januar 1984 er folkepensionsniveauet, og fra den 1. januar 1985 får grupper under 60 år udbetalt førtidspensionsbeløbet oven i folkepensionen. Det må være en rimelig løsning.

Ændringsforslaget om en ny § 4 indebærer, at ægteskabstillæg og hustrutillæg ophæves for kommende pensionistgrupper. Der er altså ikke nogen nuværende, der bliver berørt i negativ retning. De, der i dag er beret-

[Albertsen]

tiget til dem, kan, hvis de ønsker det, fortsat oppebære de to tillæg. Der bliver altså en valgfrihed. Det skal understreges, for så vidt angår ægteskabstillægget på de 338 kr., at den typiske situation vil være den, at der her er tale om en hjemmearbejdende hustru mellem 50 og 62 år, hvorfor det, såfremt ægtefællen ikke har andre indtægter, vil være muligt at få pension efter det rene sociale kriterium. I disse situationer vil et ægteskabstillæg blive erstattet af en ydelse, der er næsten 10 gange så stor. Hustrutillægget, der for tiden er 2.055 kr., kan i en tilsvarende situation blive erstattet af den højere folkepension og senere folkepension. Det er værd at bemærke sig, at ægtefællens forsørgerforpligtelse alene har relation til pension tildelt på et rent socialt kriterium eller på et blandet socialt og sundhedsmæssigt kriterium.

Herefter skal jeg gøre en bemærkning om de ændringsforslag, der foreligger fra SFs side. De bemærkninger, der følger dem, må jeg forstå sådan, at SF forestiller sig et førtidspensionstillæg, der skal være og som skal være skattefrit. Begrundelsen for, at et sådant tillæg skal være skattefrit, kan jeg ikke rigtig forstå, og jeg forventer, at vi får en yderligere forklaring herpå.

Det ændringsforslag, der ligger fra fremskridtspartiet om, at personer, der før den 1. januar i år fik udbetalt laveste invalidepension, nu skal have mellemste invalidepension, kender vi fra tidligere debatter herom. Jeg kan forestille mig, at når fremskridtspartiet placerer sig i denne diskussion på den måde, som de har gjort, har det nok sammenhæng med, at de i årene 1978, 1979, 1980, 1981 og 1982 hvert år har fremsat forslag om betydelige besparelser i invalidepensionsudgifterne. Nu er det, ligesom de er sprunget over i den modsatte grøft, og det skal de have lov til, hvis de gerne vil yde nogle flere penge dertil. Men jeg kan tænke mig, at der er tale om en samvittighed, der nu skal rettes op.

Vi kan ikke tiltræde disse ændringer, og vi kan acceptere det, der nu foreligger fra regeringens og fra socialdemokratiets side i så henseende.

Lizzie Lichtenberg (KF):

Ved førstebehandlingen udtrykte jeg ønsket om, at denne lovgivning skulle blive

vedtaget med så bredt et flertal som overhovedet muligt, således at netop pensionslovgivningen kunne hvile på et bredt samarbejde, som der er tradition for i dette ting.

Nu har vi her til anden behandling et resultat af dette samarbejde, og jeg vil gerne fra konservativ side tilkendegive, at vi er glade for, at det netop er på grundlag af et bredt samarbejde, vi kan drøfte disse lovforslag ved anden behandling i dag.

Efter ændringsforslagene vil niveauet for førtidspensionen fra ikrafttrædelsestidspunktet, der er den 1. januar 1984, være som folkepensionen, men fra den 1. januar 1985 vil dertil blive lagt et førtidsbeløb på 617 kr. pr. måned efter det nuværende pensionsniveau. Dette beløb, der vil være uafhængigt af indkomst, er skattefrit og udbetales til pensionister, der har fået tilkendt pension før det 60. år. Beløbet bevares herefter indtil overgangen til folkepensionen. Jeg tror, man herved undgår at komme ind i en ny samspilskonflikt mellem tillæg og pension og skat.

Aldersgrænsen for adgang til førtidspensionssystemet foreslås sat op fra 15 til 18 år, således at denne aldersgrænse også kommer til at gælde for mellemste invalidepension og invaliditetsydelse.

Som følge af de ændringsforslag, socialministeren har stillet – som er tiltrådt af et flertal af udvalget, og som det konservative folkeparti kan tilslutte sig – vil førtidspensionen kunne tilkendes til personer i aldersgruppen 18–66 år, ikke alene hvis erhvervsniveau på grund af helbredsmæssige forhold er nedsat til mindst halvdelen, men også hvis erhvervsniveauen i øvrigt reelt er varigt nedsat.

Ændringsforslagene indebærer endvidere, at førtidspension vil kunne tilkendes personer mellem 50 og 66 år, når der foreligger særlige sociale og helbredsmæssige forhold.

Forslaget om at forhøje aldersgrænsen for at få tilkendt førtidspension fra 15 til 18 år er forsvarligt, fordi der stadig væk er tale om forældres forsørgelsespligt for unge under 18 år. Da denne førtidspension er en ydelse, der træder i stedet for egenforsørgelse, vil der ud fra det princip også være ligestilling med andre grupper i samfundet. Endelig vil bistandsloven give mulighed for, at forældre, der har handicappede børn med fysisk eller psykisk handicap under 18 år i deres hjem, vil kunne benytte sig af muligheden for at få dækket nødvendige merudgifter – udgifter i

[Lizzie Lichtenberg]

forbindelse med henstilling og pålæg med hensyn til barnets pleje, behandling, opdragelse, uddannelse eller arbejde – og få forbi-gående hjælp samt revalideringshjælp.

Ydelsen til aldersgruppen 18–66 år kan tildeles ikke alene, når der foreligger en erhvervsevnenedsættelse på mindst 50 pct. på grund af fysisk eller psykisk invaliditet, men også, når det konstateres, at en erhvervsevnenedsættelse reelt er varig og uforbederlig. I sidstnævnte tilfælde, hvor det er andre omstændigheder end rent fysisk eller psykisk invaliditet, der er årsag til nedsættelsen af erhvervsevnen, vil der dog blive taget hensyn til andre indtægter, f.eks. ægtefælleindtægt. Det vil sige, at det er personens samlede sociale forhold, der gælder. Men dette kriterium indebærer, at den gruppe af ikke-revaliderbare, som hidtil ikke har kunnet opnå invalidepension, fordi det lægelige grundlag ikke har været tilstrækkeligt, vil få mulighed for en førtidspension.

I helt ekstraordinære tilfælde kan førtidspensionen tilkendes efter denne bestemmelse, uden at nedsættelsen af erhvervsevnen har nogen baggrund i helbredsmæssige forhold.

Det er typisk kvinder, som er blevet enker efter det 45. år, og som har forsørgelsespligt for 2 eller flere børn under 18 år, der vil være omfattet af denne bestemmelse, hvis den erhvervmæssige tilknytning ikke er til stede. Også her vil det være en tidsbegrænset tilde-ling, således at man vil tage forholdet op efter bekendtgørelsens bestemmelser.

Ud over det oprindelige forslag om afskaffelse af hustrutillæg og de hidtidige førtidspensionsformer, bortset fra højeste og mellemste invalidepension, indeholder ændringsfor-slagene tillige forslag om afskaffelse af ægteskabstillæg. Retten til ægteskabstillæg bevares dog for de personer, der ved lovens ikrafttræden har ret til eller får udbetalt til-lægget. Personer, der har søgt om pension inden 1. januar 1984, bevarer ligeledes en eventuel ret til ægteskabstillæg. Hvis ægte-skabstillægget er bortreguleret ved lovens ikrafttræden eller senere bliver bortreguleret, er retten til tillægget hermed endeligt bortfal-det.

Ændringsforslagene anslås at medføre bruttomerudgifter på ca. 48 mill. kr. i 1984 i forhold til regeringens oprindelige lovforslag, dvs. en merudgift i alt på 77 mill. kr.

Det konservative folkeparti kan ikke stemme for ændringsforslagene, stillet af mindretallene, idet vi finder, de er særligt udgifts-krævende – ud over de grænser, der er for-svarlige i vores nuværende situation – men vi indstiller lovforslagene til vedtagelse med socialministerens ændringsforslag.

Henrik Toft (V):

Venstre er tilfreds med det førtidspensi-onsforslag, der vil fremstå, når vi har stemt om ændringsforslagene. Det er for øvrigt ikke noget, vi er alene om, næsten alle er til-fredse – selv hr. Albertsen. Det fremgår nem-lig af betænkningen, at alle vil stemme for lovforslagene ved tredje behandling. Der kan altså siges at være tale om en stor social landvinding, som vil tjene folketings til ære.

Jeg vil godt sige om de bemærkninger, der er fra det radikale venstre i betænkningssbi-draget om ligestilling, at det er noget, som vi bestemt vil være opmærksomme på.

Jeg synes, det er værd at bemærke, at der ved gennemførelse af dette forslag er grup-per, der ikke før har kunnet komme i be-tragtning ved tildelelse af sociale ydelser, som efter forslagens gennemførelse vil have mulig-hed for det. Det er venstre meget tilfreds med.

I det hele taget er der ved forslagens gen-nemførelse tale om en meget stor forenkling i forhold til det hidtidige. Det er virkelig væ-sentligt, og derfor er det også noget, som vi gerne vil notere ved denne andenbehandling.

Ellers skal jeg meddele, at venstre vil stemme for socialministerens ændringsfor-slag. Vi kan ikke stemme for ændringsforsla-gene fra socialistisk folkeparti og fra frem-skridtspartiet.

Birthe Hansen (SF):

På baggrund af forliget om denne førtids-pension er der fra socialministerens og fra socialdemokratiets side sagt mange pæne ord om de udtømte revalideringsmuligheder, før en førtidspension kan tilkendes, men de pæ-ne ord er desværre ikke fulgt op af forslag til øget indsats på det område, så ordene om revalidering er desværre nok ikke mere værd end det papir, de er trykt på.

Man har også i forenklingens og ligestil-lingens navn taget nogle rettigheder fra en-lige kvinder, nemlig retten til enkepension fra

[Birthe Hansen]

45 år og retten til dobbelt personfradrag for de 62–66-årige. Men alligevel har man ikke ønsket at ændre det såkaldte vurderingsgrundlag for gifte kvinder. Eller kan man regne 100 pct. med, at vurderingsgrundlaget fremover vil blive kønsneutral?

Skal jeg være positiv, og det skal jeg jo, er afskaffelsen af laveste invalidepension det mest positive, jeg kan sige om forliget, selv om niveauet i kroner og øre ikke svarer til det, vi i SF fik flertal for her i salen for et år siden. Vi har derfor også fremsat et ændringsforslag, der, hvis det vedtages, betyder, at alle førtidspensionister vil få et månedligt beløb svarende i kroner og øre til det, en modtager af mellemste invalidepension får.

Vi kan se, at vi sikkert ikke får flertal for det ændringsforslag. Jeg skal fra SF sige, at vi stemmer for ministerens ændringsforslag og for fremskridtspartiets ændringsforslag, idet de trods alt forbedrer pensionisternes forhold.

Askjær Jørgensen (FP):

For et års tid siden vedtog vi et udmærket beslutningsforslag i folketetinget, der var fremsat af SF. De ændringsforslag, fremskridtspartiet har stillet, går ud på, at folketetinget opretholder det, der blev besluttet for et års tid siden.

Hr. Henrik Toft talte om, at de vedtagelser, vi nu kommer frem til, når man udelukkende fulgte de ændringsforslag, der var stillet af ministeren, tjente folketetinget til ære. Jeg synes, det ville tjene folketetinget til mere ære, hvis man ville stå ved det, man vedtog, da man vedtog beslutningsforslaget. Derfor venter vi naturligvis, at man især fra venstres side, når man ønsker, at folketetinget skal opnå ære på dette område, i sidste øjeblik besinder sig og stemmer for vore ændringsforslag.

Jeg kunne bruge min taletid til at gå ind i en debat med hr. Albertsen om de forkerte påstande, hr. Albertsen kommer med, men det vil jeg ikke. Jeg har siddet i finansudvalget sammen med hr. Albertsen, mens han var formand, og derfra ved jeg, at vi har brugt megen tid på at sætte hr. Albertsen ind i, hvordan vore ændringsforslag skal forstås. At det ikke er lykkedes, er ikke vores fejl. Jeg må notere, at hr. Albertsen er i den situation, at han ikke vil. Om det er, fordi hr. Al-

bertsen skal have noget at camouflere socialdemokratiets holdning vedrørende de svage grupper i, skal jeg lade ligge, men jeg tror ikke, vi kommer det nærmere.

Jeg vil gerne sige tak både til socialdemokratiet og til regeringspartierne, fordi man har fundet et forligsniveau, der lander præcis på det niveau i kroner og øre, som vi har skitseret, som jeg har påpeget ved første behandling, og som jeg var begyndt at stille ændringsforslag om i udvalget, men som vi selvfølgelig ikke behøvede at få teknisk lavet i orden, da det kom fra forligspartiernes side. Men det er helt korrekt, at det niveau, man nu kommer på, er det niveau, som vi hele tiden har peget på fra fremskridtspartiets side. Dermed er der et stort flertal for det. Det er måske en ret usædvanlig situation, at der er indgået et forlig mellem firkløverpartierne og socialdemokratiet på et niveaugrundlag, som er udstukket af fremskridtspartiet, men det er altså realiteten i denne sag, ikke vedrørende den tekniske udformning, men realiteten i det. Det vil vi gerne kvittere for, det vil vi gerne takke for.

Jeg synes faktisk, vi har haft en god udvalgsbehandling, og at vi har haft et godt samarbejde med ministeren og ministeriet på området. Der har været fremlagt oplysninger, og der har været gode besvarelser. Jeg synes, sagen er blevet grundigt belyst, og det har ført til, at vi har nået det rigtige. I hvert fald er vi nået til en situation, som vi kan være bekendt, også ud fra den økonomiske situation, vi har i vort samfund. Jeg er tilfreds med, at vi kan være med til at bære denne pensionsreform igennem. Jeg synes, at den ville blive særlig smuk, hvis man vedtog vore ændringsforslag, som jeg skal anbefale til folketetinget. I øvrigt skal jeg sige, at vi ud over at stemme for vore egne ændringsforslag er parate til og glade for at være med til at bære pensionsreformen igennem.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det er en god dag på pensionsområdet, og det er rart at kunne gå op og tale for nogle ændringsforslag og et forlig, hele salen vil stå bagved i den sidste ende.

Ved første behandling sagde CD, at det måtte være muligt at samarbejde de to forslag, der lå, socialdemokratiets og regeringens, fordi det, der skilte reelt, var tildelings-

[Yvonne Herløv Andersen]

kriterium og niveau, og det måtte man kunne forhandle sig frem til.

Det, der nu ligger på bordet som resultat af dette, er nogle forbedringer og nogle forenklinger, og det indeholder ingen forringelser for eksisterende pensionsordninger. Det er væsentligt at bemærke sig, at man altså har de eksisterende pensionsordninger på plads, og at de kører videre, som de har gjort hidtil.

Laveste invalidepension har været et meget stort og debatteret spørgsmål her i salen. Det spørgsmål er, mener jeg, løst nu, i og med at man fra 1984 går over på folkepensionsniveau.

Hr. Askjær Jørgensen siger, at hvis jeg mener noget med det, jeg står og siger nu, så skulle jeg i realiteten stemme for hans ændringsforslag. Jeg vil gøre opmærksom på, at det niveau, som man har fundet frem til, bliver i 1985 på 3.700 kr., og deraf er det, man nu kalder for førtidstillæg, nemlig de 617 kr., skattefrit, så jeg tror, vi har nået hinanden alligevel. Det kan ikke være meget, der skiller i kroner og øre. Det, der skiller, er den tilbagevirkende kraft. Det vil vi ikke, og det kan vi ikke gøre.

Med hensyn til tildelingskriterierne var problemet, om man skulle lave det sociale og det helbredsbestemte mikset hele vejen igennem fra de 18 år og op til de 60 år, men her synes jeg, man har fundet en meget rimelig ordning ved at skille ved de 50 år og så under 50 år operere med et udvidet erhvervsevnekriterium. Jeg har selv haft nogle bekymringer vedrørende de under 50-årige i en situation, hvor det kan være vanskeligt at få folk i beskæftigelse ude i kommunerne. Der synes jeg det var uhyre væsentligt at få nogle strammere regler for den aldersgruppe.

Der er også det ved det, at den pension, man får i den aldersklasse, bliver åremålsbestemt. Jeg mener afgjort, at der ligger noget i, at den pensions sag skal tages op. Man ændrer sig hele tiden, og situationen kan også ændre sig for det menneske, der er 50 år. Det ville være urimeligt andet. Hvis de skulle gå på den pension hele tiden, så ville det blive for meget af en sovepude – også for de kommuner, som har ansvaret for de mennesker, der bliver sat på den pension.

Der er blevet talt om enkerne. Den lille gruppe, vi specielt har interesseret os for, udgør altså 150 stykker, og der er mulighed

for i lovgivningen at dispensere fra reglerne, så de kommer med ind.

Et andet spørgsmål var, om man ved denne omlægning samtidig skulle tage højde for problemet med samlever og ægtefælle. Det er et problem i hele vores sociallovgivning i forbindelse med tildelingskriterier, om man skal anvende individualprincippet og sige, det kun er den person, det drejer sig om, eller man skal gå ind i de andre former, men specielt vedrørende samlever ved jeg, det er et stort problem, så derfor arbejder nu et udvalg med det. Jeg synes ikke, det problem skal løses isoleret i denne reform, men at vi skal tage det samlet.

Samtidig får vi også løst et andet problem, som vi alle sammen erkendte der var. Det drejer sig om de mennesker, som man kaldte for »ikke-revaliderbare«, en gruppe, som havde meget vanskeligt ved at komme på pension, fordi de lægelige kriterier – det var jo lægen, der skulle bedømme – ikke var nok til, at de kunne få pension. Derfor er det ganske glimrende, at man nu har fået taget det sociale med ind – dog med en større vægt for gruppen over 50 år. Det synes jeg er rimeligt.

Vi er meget tilfredse med det resultat, der ligger, og tilfredsheden grunder sig ikke mindst i, at det er et meget bredt flertal – eller rettere sagt: det er hele salen – der står bag ved det. Det er væsentligt, for det er jo noget, der skal virke i mange år fremover.

Vi kan altså på baggrund af det, jeg lige har sagt, ikke stemme for fremskridtspartiets og socialistisk folkepartis ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skulle bare lige bekræfte over for vores udvalgsformand, der har kørt det godt og dygtigt i udvalget og absolut skal have æren for, at vi har nået det rigtige resultat, at det er korrekt, vi er enige om niveauet. Det er blot ikrafttrædelsestidspunktet, vi er uenige om. Et tidligere ikrafttrædelsestidspunkt mener vi godt kunne lade sig gøre. Når man ellers diskuterer mange ting til milliardbeløb herinde, kan vi altså ikke lade os overbevise om, at det ikke både teknisk og økonomisk kunne klares.

Aase Olesen (RV):

[Aase Olesen]

Da de foregående ordførere har været inde på en gennemgang af detaljer i lovforslagene, skal jeg her nøjes med at udtrykke min store tilfredshed med, at der er fundet et bredt forlig om førtidspensionsreformen.

Allerede ved første behandling anlagde jeg det pragmatiske synspunkt, at netop på dette område måtte det være helt afgørende, at man fandt en løsning, som kunne få tilslutning fra de to store grupper, nemlig de to grupper, der havde fremsat forslag, henholdsvis regeringen og socialdemokratiet.

Jeg kan yderligere tilføje min store tilfredshed med, at selv om det er blevet et kompromis mellem forslagene, har man yderligere taget det saglige spring at ændre bundalderen fra 15 år til 18 år, sådan som også førtidspensionsudvalget havde foreslået. Det viser egentlig meget godt, at det er brede forlig, vi har brug for. Så får vi de saglige løsninger frem.

Et forlig som det, vi har her, må naturligvis altid være en balancegang mellem det, man ønsker sig, og de økonomiske muligheder, der er, og så kan man selvfølgelig altid stille ændringsforslag om et andet niveau. Det har vi ikke følt nogen trang til. Vi har fuld forståelse for, at forligspartierne på dette område har måttet holde sig inden for en grænse, som man selvfølgelig mere eller mindre selv har fastsat. Vi vil ud fra det stemme imod socialistisk folkepartis og fremskridtspartiets ændringsforslag.

Når jeg derefter vil opholde mig ved et par enkeltheder, vil jeg gerne starte med at sige, at det er ikke udtryk for nogen form for undsigelse af lovforslagene, men jeg synes, det er vigtigt lige at gøre opmærksom på, at der er nogle problemer, som ikke er løst, og hvor bemærkningerne godt kunne have fået en anden udformning.

Det ene er forligspartiernes understregning af, at de ikke vil ændre den administrative praksis omkring husmoderreglen. Jeg synes faktisk, at der havde været god grund til det. Uanset at man siger, at man ikke i dag økonomisk eller på anden måde kan overkomme at ændre de regler, så kunne man i hvert fald som en hensigtserklæring sige, at man faktisk agtede ad åre at rette sig efter den henstilling, som ombudsmanden kom med i 1979. Jeg citerer fra ombudsmandens beretning for 1979, side 205, hvor ombudsmanden skriver:

»Der er imidlertid grund til hertil at føje, at den nuværende praksis synes at føre til en forskelsbehandling af gifte og ugifte kvinder, som vanskeligt lader sig sagligt begrunde.«

Det er egentlig alvorlige ord, når de kommer fra ombudsmanden. Jeg synes, at det er lidt trist, at man i forliget slet ikke har, om jeg så må sige, kommenteret en sådan alvorlig henstilling.

Jeg kan minde om – det er nævnt i samme beretning på side 206 – at også førtidspensionsudvalget i sin betænkning fra 1980 giver udtryk for, at der er noget galt, og at tilkendelse af pension ikke må være afhængig af ansøgerens køn. Man siger direkte i udvalgets betænkning, at vurderingen af retten til pension for kvinder, der ikke er i erhverv, bør blive den samme som for andre. Jeg vil beklage, at man end ikke har haft det som et ønske eller en hensigtserklæring. Det er det ene problem.

Det andet problem er næsten værre rent ligestillingsmæssigt. Som vi hørte fru Yvonne Herløv Andersen sige, ønsker man at ligestille ægtefæller og samlevende på det pensionsmæssige område, men vel at mærke på den måde, at man vil også indtægtsregulere – ad åre i hvert fald – efter samlevers indtægt. Det er vi under ingen omstændigheder tilhængere af. Vi er enige i, at det er forkert, at man forskelsbehandler ægtepar og samlevende, såkaldte papirløse par, men når man skal rette på det, er der altså ingen anden udvej, end at man ad åre må begynde at behandle ægtepar som enlige. Der er ingen vej ud ellers. Jeg er ked af, at man direkte her erklærer den modsatte målsætning fra forligspartiernes side.

Venstres ordfører sagde, at han havde noteret sig mine bemærkninger, eller at man var opmærksom på det. Jeg ved ikke, hvad det betyder. Betyder det, at venstre er klar over, at det er en gal retning, som forliget peger på, eller hvordan skal man forstå venstres udtalelser?

Men som sagt skal disse to anmærkninger til forliget ikke overskygge, at vi er tilfredse med, at der er indgået forlig. Vi mener, at de mennesker, som står over for at skulle afvære, om de vil søge førtidspension, har krav på, at de nu kan regne med, at dette her holder også ud over næste valgdag. Den bedste måde at garantere det på er naturligvis, at alle partier ender med at stemme for forliget.

Tinning (VS):

Jeg kan starte med at meddele, at VS kan støtte ændringsforslagene fra henholdsvis fremskridtspartiet og socialistisk folkeparti. Det er ændringsforslag, der sigter på at give et mere rimeligt økonomisk niveau for førtidspensionisterne. Når det er sagt, kan vi roligt glemme det, for de ændringsforslag bliver ikke vedtaget alligevel.

Det, det drejer sig om i dag, er et allerede halvgammelt forlig, som vi har diskuteret op til flere gange. Det er et forlig, der er blevet slået stort op som et stort forlig på førtidspensionsområdet af vidtrækkende betydning for fremtiden og landets førtidspensionister – og hvad man nu kan af pæne ord. Det er vildt overdrevet. Der er tale om et par smålapper, som er gode nok, og som fører til, at vi i sidste ende stemmer for. Men der kunne være grund til at understrege, synes jeg, for det første, at økonomien i det her faktisk er temmelig begrænset, for det andet, at der også er en række store problemer, som forbliver uløste.

Først om økonomien. Helt kort fortalt er det sådan, at for 1984 kommer socialministeriet til at punge ud med omkring 250 mill. kr., hentet i den sociale pensionsfond, men skatteministeriet står parat og rager de 150 mill. kr. til sig igen. Helt præcist er det sådan, at det alt i alt kommer til at koste 77 mill. kr. i 1984. Jeg er helt klar over, at det koster en del mere i de følgende år, fordi der kommer det særlige skattefrie tillæg og sådan noget, men jeg synes, det er vigtigt at understrege, at det, som man allerede i dag går rundt og bryster sig af – her har vi noget stort og mægtigt – altså i virkeligheden handler om 77 mill. kr. i 1984. Det ville nok være lidt forkert at kalde det i hvert fald økonomisk mægtig omfattende, mægtig stort og mægtig betydende.

Men som bekendt er VS et parti, der også en gang imellem føler sig tvunget til at stille sig tilfreds med de små fremskridt og de små forbedringer, og vi ser selvfølgelig hellere 77 mill. kr. end slet ikke nogen og er da glade for, at der ikke er tale om nedskæringer.

Derudover er det rigtigt, som andre allerede har været inde på, at der er nogle problemer. Fru Aase Olesen nævnte den fortsatte forskelsbehandling mellem gifte og ugifte kvinder. Der er den mellemste invalidepensi-

on, som altså bliver opretholdt uændret. Det vil sige, at vi bliver ved med at opretholde en invalidepensionsform, hvor man snakker om en nedsat erhvervssevne på $\frac{2}{3}$. Vi ved alle sammen, at det faktisk er uhyre vanskeligt – for nu at sige det mildt – at benytte den sidste tredjedel af den erhvervssevne. Vi får også en ordning, hvor vi meget nemt, mener jeg, får nogle illusioner med hensyn til sammenhængen mellem revalidering og førtidspension. Det er jo sådan i dag, at revalidering er uhyre vanskelig, foregår i uhyre begrænset omfang; det er så lidt, der overhovedet kan revalideres. Det er selvfølgelig rigtigt, når fru Yvonne Herløv Andersen siger, at i løbet af nogle år ændrer alting sig, samfundet bliver et andet, og det bliver vi andre også. Det svarer til udsagnet om, at vi alle sammen bliver en dag ældre for hver dag, der går. Ud over at det i almindelighed er rigtigt, må vi vel sige, at også om 5 år vil det være svært. For os at se er det helt indlysende, at det vil være endnu sværere at lave nogen som helst revalidering også på dette område. Vi mener i hvert fald, der er mere end god grund til at følge med i, hvor mange der bliver skubbet – ikke på grund af ond vilje eller sådan noget – fra revalideringsforsøg over på en førtidspension, som vil vise sig i løbet af nogle år at blive sådan en kasse eller en rubrik, hvor man ligesom kan slippe af med dem, som man ikke kan få placeret andre steder inden for førtidspensionsområdet.

Til sidst skal jeg blot sige, at forlig eller ej stemmer vi selvfølgelig for de forbedringer, som ligger i det her, og samtidig finder vi, at der er mere end god grund til at vende tilbage til sagen. Det kan da godt være, at de penge, der nu bliver givet ud, må gælde mange år fremover, men det er lige så givet, at der er behov for store forbedringer også i de nærmeste år fremover.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det er til fru Aase Olesen, som jeg jo har siddet sammen med i ægteskabsudvalget. Når det drejer sig om sociale pensioner, har vi også drøftet det meget dér. Jeg synes, det er rimeligt at se på anden indtægt, når det drejer sig om sociale pensioner, men når det er invalidepension, er det individualprincippet, der gælder. Men i øvrigt skal udvalget jo

[Yvonne Herløv Andersen]

arbejde med begge spørgsmål, og en løsning må vi have på det.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti stemmer for de af socialministeren stillede ændringsforslag og imod mindretallets ændringsforslag. Vi mener, at vi dermed får en udmærket pensionslov, hvor det er muligt fra 18 til 67 års alderen at få pension, hvis erhvervsevnen er nedsat til mindst halvdelen eller erhvervsevnen af andre grunde er ophævet, sådan at man ikke kan ernære sig, og at man fra 55 til 67 år kan få førtidspension ved særlige sociale og helbredsmæssige forhold.

Pensionens størrelse er stadig i nogle tilfælde afhængig af ægtefællens indtægt. Som det er omtalt flere gange, skal der nedsættes et udvalg, som skal kulegrave dette problem. Vi vil være tilfredse med, at der kommer en undersøgelse af dette forhold, sådan at man forhåbentlig kan ophæve den diskriminering, der er af ægteskabet i mange tilfælde i vores samfund, så der kommer en ligestilling mellem ægtefæller og samlevende par.

Erik B. Smith (S):

Jeg vil gerne udtrykke min tilfredshed med det forlig, der er opnået, og også tilfredshed med de forhandlinger, som vi har haft med socialministeren om opnåelse af et forlig på førtidspensionsområdet. Jeg synes, det er godt, at vi på denne måde har kunnet demonstrere, at der her er tale om en stor gruppe, der har behov for en tryghed og sikkerhed i form af, at de nu er klare over, at de ikke vil blive udsat for partipolitiske spilfægtier.

Jeg synes, at de enkelte ordførere, som jo i det store og hele alle har udtrykt tilfredshed med forliget, på visse områder, når de har skullet kritisere, har været lidt vel søgte i deres kritik, og et par enkelte af disse kritikpunkter har jeg lyst til at knytte nogle kommentarer til.

Når f.eks. fru Birthe Hansen fra SF siger, at man fjerner retten til enkepension for de 45-årige kvinder, som er gældende i dag, er det for så vidt rigtigt. Man fjerner *retten* her til. At det så er således, at det rent faktisk kun er 100 kvinder, der i dag har benyttet sig af denne ret, giver et, synes jeg, socialpolitisk perspektiv. At man i øvrigt næppe kan skju-

le, at der her er tale om et overgangsfænomen, synes jeg også skal med i overvejelserne. Men endelig – og det synes jeg er det væsentlige – fjerner man ikke retten for denne gruppe, hvis der er behov for forsørgelse. Derfor er det noget vanskeligt for mig at se, at der er tale om noget socialpolitisk tilbageskridt. I øvrigt vil jeg nu nok personligt sætte et spørgsmålstegn ved velsignelsen i at få en pension i den alder med den begrundelse.

Hr. Askjær Jørgensen sagde – og det vil jeg i og for sig gerne bekræfte heroppefra – at fremskridtspartiet som en vis sleeping partner nok havde haft nogen indflydelse, i alt fald på niveauet. Vi havde i bagehovedet, at fremskridtspartiet også udtrykte ønske om en niveauforhøjelse. Jeg ved ikke, i hvilket omfang det har påvirket regeringen, men i alt fald nåede vi efter min opfattelse et yderst tilfredsstillende niveau.

Jeg vil godt til fru Aase Olesens bemærkninger om den administrative praksis vedrørende husmorbegrebet sige, at vi har faktisk i det store og hele beskæftiget os alene med lovændringerne. Vi føler os ikke forpligtet til at sige, at den praksis, man har med husmorbegrebet, skal fortsætte, og vi vil også i socialdemokratiet med opmærksomhed følge den praksis, som på en eller anden måde får nogen betydning, nu hvor vi har ændret på tildelingskriterierne. Vi ser da gerne, at man vurderer hele husmorbegrebet i administrativt regie.

Jeg vil godt sige til fru Aase Olesen, at hun nok foruuddiskonterer konklusionerne af det udvalgsarbejde, der skal undersøge spørgsmålet om ligestilling af ægtefæller og samlevende med henblik på at vurdere, i hvilket omfang man skal tage samleverens indtægt med i beregningen. Det er rigtigt, at det er det, man skal undersøge, men hermed er ikke sagt, at konklusionen automatisk vil blive sådan. Men vi har erkendt, at det er en uholdbar situation at opretholde forskellen mellem ægtepar og samlevende par, og at der næppe er økonomisk realitet i at sige, at så skal de alle sammen behandles som enkeltpersoner. Når jeg siger »næppe er økonomisk realitet« i det, så er det ikke, fordi jeg har udelukket det, men der er ikke meget, der i øjeblikket tyder på det. Derfor er det for os at se en realistisk mulighed at ende i det, som man skal undersøge. Men vi skal

[Erik B. Smith]

altså først have resultaterne, før vi kan drage nogen konklusioner.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Jeg synes, det var en meget udmærket afklaring, hr. Erik B. Smith gav her. Jeg synes, det var godt at få at vide, at forligspartierne ikke føler sig forpligtet til at videreføre den hidtidige praksis. Jeg sagde jo også i min tale, at jeg anerkendte, at der er grænser for, hvor mange bolde man kan have i luften på én gang, når man laver forlig – det ved vi alt om – men at vi gerne så, at der havde været peget mod en løsning på de problemer, som forskellige har rejst, herunder også ligestilingsrådet og Dansk Kvindesamfund.

Jeg er da enig i, at vi ikke på nuværende tidspunkt kan sige, at alle mennesker i dette land bør behandles som enlige. Det rækker midlerne ikke til. Men jeg tror alligevel, det er vigtigt sådan en dag som i dag at diskutere, om man vil betragte en pension, en førtidspension, som en erstatning for en løn eller som en social ydelse. Det er naturligvis et eller andet sted derimellem. Den erstatning for løn, som man får som invalidepensionist, er uafhængig af ens civilstand. Jeg kan godt se, at når man indfører et socialt kriterium og laver en førtidspension, kan man argumentere med, at den ligger et eller andet sted i grænseområdet, hvor der er tale om en social ydelse. Jeg tror bare ikke, at vi i længden kan blive ved med at udvide området af ydelser, som er afhængige af ægtefæller eller samlevende. Jeg tror faktisk ikke, der er anden udvej, end at vi må gå i den modsatte retning.

Jeg har flere gange under større socialpolitiske debatter her påpeget behovet for, at vi får belyst husstandsbegrebet i den samlede sociallovgivning, ja, for den sags skyld i alle mulige andre lovgivninger. Det ville jeg meget gerne have iværksat, fordi jeg tror, vi er nødt til at prøve at indskrænke antallet af husstandsbegreber. Vi har simpelt hen nogenlunde ét husstandsbegreb for hver lovgivning, og det kan folk ikke leve med.

Alternativet, hvis ikke vi gør det, er jo, at flere og flere mennesker vælger at være papirløse, fordi vi direkte og indirekte fastholder en skat på ægteskabet.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er, at hr. Erik B. Smith roser fremskridtspartiet og giver fremskridtspartiet ret i, at de har været en slags sleeping partner i det forlig, man nu har opnået. Jeg kan godt forstå, at hr. Erik B. Smith siger, at de har været sleeping partner, for de har faktisk sovet. De havde reelt muligheder for sammen med socialistisk folkeparti, såfremt socialdemokratiet havde holdt fast i deres eget forslag, faktisk at få flertal for, at folk på laveste invalidepension havde fået den mellemste invalidepension, som jo ikke er spor for meget. Det er det ene.

Det andet, der får mig herop, er den passus, der nu kommer ind i loven om, at man kan sætte meget unge mennesker på førtidspension. Den bestemmelse bekymrer mig meget. Jeg synes, der er noget uhyggeligt i, at man laver en lov, hvorefter ganske unge mennesker kan sættes på førtidspension. Jeg kan forstå, at de skal sættes på invalidepension, hvis der er indikationer for det, men denne lov giver mig nogle uhyggelige tanker om, hvad perspektiverne bliver, hvis ikke der bliver advaret allerede nu om at passe på, hvad man gør, når man skaber mulighed for, at ganske unge mennesker kan sættes over på en førtidspension, for det betyder, at man opgiver dem i alle andre systemer. Når jeg siger dette, siger jeg det, fordi socialistisk folkeparti også synes, at det, der nu er nået, skal vi værne om, og det går vi med til. Men jeg vil advare mod den passus, og jeg vil bede alle, der interesserer sig for socialpolitik, holde øje med den passus om de ganske unge mennesker.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Når fru Lilli Gyldenkilde siger, at jeg roser fremskridtspartiet, må det være fejlagtigt opfattet. Nej, jeg bekræftede en oplysning, som hr. Askjær Jørgensen kom med. Der var efter min opfattelse ikke tale om ros. Jeg vil gerne bede hr. Askjær Jørgensen komme herop og afkræfte den påstand, at socialdemokratiet, SF og fremskridtspartiet kunne have lavet et forlig på det socialdemokratiske beslutningsforslags grundlag. Er der noget, der

[Erik B. Smith]

i øvrigt blev kritiseret af fremskridtspartiet, var det socialdemokratiets beslutningsforslag. Der er intet hold i påstanden om, at vi kunne have lavet et sådant forlig.

Jeg vil i øvrigt sige til fru Lilli Gyldenkilde, at også vi føler naturligvis en forpligtelse til at følge udviklingen med henblik på mulighederne for at tildele pension til ganske unge mennesker. Men vi synes på den anden side også, at der i lovteksten tilstrækkelig mange gange er gentaget betænkelighederne ved det, der står, at der er tale om en varig erhvervsevnenedsættelse, at der er tale om et åbenbart behov for offentlig forsørgelse osv. osv. Men det er klart, man skal ikke bare sige, nu er muligheden der, så skal den bruges. Vi skal følge det med stor opmærksomhed.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Det er helt korrekt, at der ikke har eksisteret nogen muligheder for, at der kunne opnås forlig mellem fremskridtspartiet, socialdemokratiet og SF på grundlag af det beslutningsforslag, der var fremsat af socialdemokratiet. Vi mener, der var indlagt nogle ting i beslutningsforslaget, som vi ikke ønskede. Det ligger helt præcist. Derimod er vi meget tilfredse med, at vi har været med til at spille kortene, hvis man kan sige det sådan, så vi er endt på det niveau, man ønskede man skulle være på. Det er det, det drejer sig om.

Når fru Lilli Gyldenkilde nu så forsøger at klandre os for, at vi måske ikke har den helt rigtige holdning, hænger det nok sammen med, at vi har lidt begreb om de økonomiske sammenhænge i dette samfund. Det ved jeg ikke om SF har, men deres politiske tale, deres holdninger og afstemninger her i salen peger i hvert fald ikke på, at man tager hensyn til de økonomiske sammenhænge og realiteter. Jeg skal da gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at vi har skrevet i betænkningen, hvis fru Lilli Gyldenkilde vil have den godhed at læse, hvad vi har skrevet, at vi ønsker, at det skal højere op. Vi er altså parate til at være med til at hæve niveauet for disse pensioner, når samfundet har råd til det, til samme niveau som arbejdsløshedsunderstøttelse, det vil sige, at vi mener, at de to ting skal nærme sig hinanden og ligge et sted mellem, hvor de ligger nu.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Nu fremmer det jo en debat, at man lytter efter, hvad der bliver sagt. Jeg sagde ikke, at der havde været muligheder for at få hele det socialdemokratiske førtidspensionsforslag igennem. Jeg sagde, at der havde været muligheder for at få laveste invalidepension op på mellemste invalidepensions niveau, for hr. Askjær Jørgensen vil vel ikke afvise, at fremskridtspartiet rundt om på møder og herinde gang på gang har hævdet, at det var det parti, som har holdt fast i, at beslutningen om laveste invalidepension skulle afskaffes, og at man i stedet skulle indføre mellemste invalidepension. Det var den del, man kunne have holdt fast i, for det havde der været retfærdighed i at gøre i stedet for det, man gør nu, som dog er en forbedring, det indrømmer jeg, men jeg synes, det var godt, at hr. Askjær Jørgensen kom herop og sagde, som han gjorde, fordi nu ved vi altså, hvad vi så til gengæld kan sige, når vi kommer ud på møderne og fremskridtspartiet stiller sig op som de svages værnere.

(Kort bemærkning):

Albertsen (S):

Jeg har to korte bemærkninger. Den ene er til fru Lilli Gyldenkilde, som med rette, og jeg synes fuldt fint og godt, har sagt, at hun nærer bekymring for problematikken om de unge invalidepensionister. Jeg mener faktisk, at der er taget et vidtgående hensyn ved, at man har indført en revisionsbestemmelse og derved pålægger de respektive forvaltninger og nævn en særlig forpligtelse til at følge de unge mennesker. Jeg er fuldstændig enig med fru Lilli Gyldenkilde i de problemer, der ligger i at placere unge mennesker i den stilling, vi her taler om. Jeg har adskillige gange selv været med til at tage stilling til det, og det er der ingen der kan lide, at man putter dem i en skuffe og siger: nu kan du klare dig selv resten af livet på det niveau. Det er urimeligt og forkert, hvis der overhovedet er mindste chance. Jeg mener faktisk, at der bliver et bedre administrativt og politisk grundlag fremover end det, vi har haft indtil nu.

Til det andet, spørgsmålet om løsningerne, som er kommet ind i debatten, vil jeg gerne sige, at når socialdemokratiet dengang vend-

[Albertsen]

te sig mod SFs beslutningsforslag, var det, fordi SF tog et lille hjørne ud af en stor problemkreds og ville løse det sådan vupti. Det gav ikke det resultat, som man forventede dengang. Det ville også have været en usaglig løsning. Nu er der altså kommet en bredere tilslutning til og en bredere dækning for løsningen af disse problemer. Jeg tror nok, at det er mere bæredygtigt end det grundlag, man dengang troede man kunne bygge på. Jeg tror, at man netop på det område har haft nogle skuffelser. Jeg regner med, at en væsentlig del af de skuffelser vil være fjernet ved vedtagelsen af forslaget her i dag.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Hvad fru Lilli Gyldenkilde har til hensigt at sige rundt på møder, kan jeg ikke tage mig af. Men jeg kan derimod tage mig af realiteterne: hvilket niveau vil vi placere dette førtidspensionsbeløb på?

Der har været nogle forskellige udgangspunkter, bl. a. om det skattefrie pensionstillæg skulle indregnes eller ej, men det er klart, en femhundredkroneseddel skattefrit tæller lige så meget, som en skattepligtig tusindkroneseddel gør. Jeg betragter det således, at det niveau, vi lander på, fuldt ud dækker det, der var indeholdt ved beslutningsforslaget, som vi var glade for vi var med til at vedtage, men jeg er fuldstændig klar over, at fru Lilli Gyldenkilde har lyst til at oversætte det til noget andet. Det er jo et spørgsmål om, hvordan man anskuer økonomien, men vi er helt sikre på, at vi er med til at få det op på et niveau, som vi var med til at vedtage i beslutningsforslaget fra SF.

Til det om, hvorvidt man vil værne de svage eller ej, vil jeg sige, at hvis vi fik det samfund, som fru Lilli Gyldenkilde arbejder for, var der i hvert fald ingen muligheder for de svage, for så var der ingen penge hverken til de rige eller til de fattige. Vi ville være fattige alle sammen.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Lad mig starte med at sige, at regeringen ikke kan stemme for de ændringsforslag, der er stillet af fremskridtspartiet og socialistisk folkeparti. Jeg forstår naturligvis vel de to partiers behov for at stille de pågældende ændringsforslag, men jeg hæfter mig først og

fremmest ved, at de to partier i øvrigt finder, at der er tale om betydelige fremskridt i forbindelse med det forlig, der er indgået mellem socialdemokratiet og regeringspartierne, og som det radikale venstre også har tilsluttet sig.

Lad mig dernæst udtrykke tilfredshed med, at det er lykkedes at nå en bred politisk løsning på et så vigtigt politisk område som førtidspensionsområdet. Det er unægtelig en sag, som har haft en svær gang gennem folketinget i en relativ lang periode. Den får nu, hvad jeg vil kalde en værdig afslutning.

Der har været tre hovedtemaer i debatten om en førtidspensionsreform, nemlig ønsket om forenkling, debat om niveauet og endelig spørgsmålet om, på hvilke kriterier man skal kunne tildeles en førtidspension. Forenklingen har de to grupper hele tiden været enige om. Der har derimod været uenighed om niveauet og om tildelingskriterierne. Jeg synes, vi har fundet en rimelig løsning på de to meget centrale spørgsmål. Det er klart, i et forlig må parterne bøje sig mod hinanden. Det er jo ikke helt ukendt, når man indgår brede politiske forlig, at der også opstår en række skønhedspletter i forbindelse med forliget. Jeg synes, vi har lov til at sige, at de er meget få. Jeg synes måske oven i købet, at selve førtidspensionsreformen er kommet tættere på det ideelle gennem de politiske drøftelser, således at vi ikke alene får en værdig løsning, men også får, hvad jeg vil kalde en strømliniet løsning, som er lettere for de mennesker, der har behov for den, at forstå, og som er lettere at administrere.

Fru Aase Olesen har været inde på to spørgsmål, som fru Aase Olesen også har omtalt i betænkningen. Det ene er spørgsmålet om husmodervurderingen. Hertil vil jeg gerne sige, at det ligger klart, som også fru Aase Olesen selv har udtrykt det, at det ville koste penge at afskaffe den såkaldte husmodervurdering. Det har man ikke fundet at der var mulighed for på nuværende tidspunkt, men dermed er problemerne ikke lagt til side. Derfor skal jeg for en ordens skyld henviser til min kommentar til ligestillingsrådets skrivelse af 25. april 1983, som er sendt til udvalget, hvori det gøres gældende, at efter indførelsen af de nye principper for tildeling af førtidspension vil udviklingen også på dette område blive fulgt nøje med henblik på at tage spørgsmålet op til overvejelse på et se-

[Socialministeren]

nere tidspunkt, da der her alene er tale om en eventuel ændring af administrativ praksis. Det kan en regering altså gøre på et tidspunkt, hvor man føler, at der måtte være behov for det og muligheder for det. Dermed er problemet altså ikke uden videre skudt til side.

Det andet spørgsmål, som fru Aase Olesen rejser, er nedsettelsen af udvalget om samle-verproblematikken. Hertil skal jeg kun for en ordens skyld sige, at parterne har været enige om, at dette problem burde analyseres, ikke alene i relation til førtidspensionsområdet – det synes jeg er vigtigt at understrege – men til hele det sociale område. Vi ved, at det er et kompliceret problem, men der er ikke taget stilling til, hvilken løsning der måtte findes, den dag udvalget er færdig med overvejelserne. Vi har bare fundet det naturligt, at dette spørgsmål nu blev underkastet en tilbunds-gående analyse.

Fru Birthe Hansen talte om nogle enkelte forringelser. Dem kan jeg ikke få øje på. Når det gælder enkerne, er det helt klart, at de, der har kunnet få enkepension i dag, også vil kunne få det i fremtiden, når der er tale om et egentligt forsørgelsesbehov. Det mener jeg er det afgørende i denne sammenhæng.

Når vi taler om spørgsmålet om pensionsfradraget for de enlige kvinder, er det en ret, man mister, men i den almindelige ligestillingsdebat mener jeg, der er nået meget store fremskridt i de ændringer, der sker på dette og i øvrigt andre områder i forbindelse med denne førtidspensionsreform. Vi får i hvert fald nu også en førtidspensionsreform, som ophæver nogle af de – kan man vel nok sige – diskriminerende ting, der har været i den hidtidige lovgivning.

Fru Lilli Gyldenkilde udtrykte frygt for, at der ville komme mange unge mennesker på pension under denne nye lovgivning. Jeg har også de bekymringer, som fru Lilli Gyldenkilde har, men jeg mener . . .

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det ville være hensigtsmæssigt, om fru Lilli Gyldenkilde kan høre det svar, som ministeren giver på hendes spørgsmål.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg er også enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at man skal holde et stærkt øje med, hvad

der foregår på dette område. For det er naturligvis ikke hensigten, at man nu skal bruge pensionen som en almindelig løsning, når man ikke kan få en eller anden form for job. Jeg mener, det nye kriterium, der er udformet for tildeling af den nye førtidspension, indeholder mulighed for at forhindre, at der bliver tale om at bruge førtidspensionsordningen vilkårligt, lad mig bruge det udtryk. Der står også klart, at revalideringsmulighederne skal være udtømte, men når vi har fundet det rigtigt at udvide kriteriet, er det, fordi vi mener, der findes en gruppe, den man kunne kalde de ikke-revaliderbare revaliderer, også nede i de lave aldersgrupper, for hvem den tryggeste løsning er en førtidspension, og derfor er det for mig at se et spørgsmål om at finde den rigtige balance mellem at kunne give tryggere forhold for den person, der ikke har andre chancer, uden at det bevirker, at et førtidspensionssystem bare vilkårligt sætter unge mennesker på pension, for det bør naturligvis ikke ske.

Det er også på den baggrund, at forligs-parterne er enige om den såkaldte revisionsklausul om, at en sag tages op til vurdering hvert femte år for at konstatere, om der skulle være sket en forbedring af erhvervsevnen, således at den pågældende person ikke længere har behov for førtidspension, men kan vende tilbage til arbejdsmarkedet.

Der er naturligvis grund til bekymring. Der er behov for at følge det meget nøje, men jeg mener, vi har fundet en afbalanceret løsning, som vi så også håber kan holde i praksis.

Lad mig til slut kun sige, at der vel nok er en vis tendens til, at hele folketinget vil kunne slutte med at stemme for det forlig, der er indgået mellem socialdemokratiet og regeringspartierne. Det finder jeg er meget lykkeligt, ikke mindst efter den debat, vi nu har haft i årevis. Vi får her mulighed for at give bedre vilkår for en række meget svage grupper i samfundet, og vi har til gengæld også med det brede politiske flertal sikkerhed for, at der ikke bare sker ændringer fra den ene dag til den anden. Jeg tror, at vi med den løsning, der nu er etableret, vil få en førtidspensionsreform, som vil kunne gælde mange år frem i tiden. Det betragter jeg som en meget lykkelig løsning.

Henrik Toft (V):

[Henrik Toft]

Fru Aase Olesen stillede mig et spørgsmål om, hvad der lå i mine bemærkninger om ligestilling. Dertil vil jeg gerne sige, at de skal opfattes som en tilslutning til, at vi i den fremtidige lovgivning på pensionsområdet søger at undgå diskriminering af de forskellige køn.

Derimod må jeg tage afstand fra det, fru Aase Olesen har sagt i det næstsidste afsnit, for venstre er bestemt indstillet på, at der ikke skal være skat på ægteskabet. Det har nemlig også noget med ligestilling at gøre.

Da jeg nu er kommet herop, vil jeg gerne spørge socialministeren om, hvordan det ligger med at få vejledningerne ud til kommunerne. Det er i hvert fald en ting, som vil være vældig populær, at man får besked i rimelig god tid. Det betyder, at det helst skal være så hurtigt som muligt.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg kan over for hr. Henrik Toft bekræfte vigtigheden af, at de administrative bestemmelser, og hvad der i øvrigt knytter sig til lovgivningen i form af bekendtgørelser og cirkulærer, bliver udsendt så hurtigt som muligt. Det vil også ske. Vi har naturligvis rådført os med de kommunale organisationer og fået det svar, at når blot dette lovforslag var vedtaget inden sommerferien, skulle der ikke opstå praktiske vanskeligheder med dets ikrafttræden 1. januar 1984.

Jeg kan forsikre hr. Henrik Toft, at de ting, der skal ud, vil komme til at gå ud så hurtigt som overhovedet muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m.v. og ophævelse af lov om pension til enker m.fl. (Indførelse af nye regler om førtidspension). (Lovforslag nr. L 136).

Ændringsforslagene nr. 1-3
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 5
forkastedes, idet 21 stemte for, 133 imod.

Ændringsforslag nr. 4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7-9
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af underændringsforslag nr. 5 og ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslag nr. 11-13
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 14 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af underændringsforslag nr. 5 og ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslagene nr. 15-18
vedtoges uden afstemning.

§ 1 med de foretagne ændringer
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 21
forkastedes, idet 34 stemte for, 120 imod.

Underændringsforslag nr. 20 betragtedes
som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 21.

Ændringsforslag nr. 19, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 22 og 23, § 3, således ændret, og ændringsforslag nr. 24 om indsættelse af en ny paragraf efter § 3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Ændringer som følge af nye regler om førtidspension). (Lovforslag nr. L 137).

Ændringsforslag nr. 1-7, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 8, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 9, § 4, således ændret, og ændringsforslag nr. 10 om indsættelse af en ny paragraf efter § 4 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Ændringer som følge af nye regler om førtidspension). (Lovforslag nr. L 138).

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 14.00.

Mødet udsat kl. 12.25

Mødet genoptaget kl. 14.00

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Forespørgsel nr. F 30:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om den udenrigspolitiske situation?«

Af Anker Jørgensen (S), Knud Østergaard (KF), Ivar Hansen (V), Ebba Strange (SF), Thorndahl (FP), Brusvang (CD), Niels Helveg Petersen (RV), Anne Grete Holmsgård (VS) og Arne Bjerregaard (KrF).

(Forespørgslen anmeldt 3/5 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 6/5 83).

Formanden:

Jeg skal allerede her give den oplysning, at jeg efter anmodning har fastsat taletiden for ordførerne til 15 minutter.

Begrundelse

Lasse Budtz (S):

Vi har allerede i denne samling haft flere deldebatter om meget væsentlige og betydningsfulde udenrigspolitiske problemer, men dels er det en god tradition i folketinget at slutte samlingen med en større udenrigspolitisk debat, som dækker hele området, hvis ordførerne ellers ønsker at gøre dette, og dels betragter samtlige partier i dette folketingsituationen således, at der er al mulig grund til at spørge udenrigsministeren, hvilke oplysninger ministeren kan give om den udenrigspolitiske situation. På vegne af alle partier i folketinget skal jeg herved anmode ministeren om at give os en redegørelse.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Da regeringen trådte til, sagde den, at den lagde afgørende vægt på at opretholde den brede politiske enighed, der i årtier har været om Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik. Denne brede politiske enighed er afgørende for vor optræden udadtil, den er en forudsætning for, at vi som et lille land skal kunne gøre os gældende på en effektiv måde i det internationale samarbejde. Den giver vores stemme en troværdighed og en fasthed, som skaffer os lydhørhed hos vore samarbejdspartnere, hvad enten det er i det nordiske